

Flere lærlinge på byggepladsen

En håndbog
for bygherrer

20
25

BYGHERRE
FORENINGEN

Flere lærlinge på byggepladsen En håndbog for bygherrer

Denne håndbog er udgivet af Bygherreforeningen med støtte fra Grundejernes Investeringsfond og Boligfonden Kuben. Den bygger på Flere lærlinge på byggepladsen – en håndbog for almene bygherrer, som er udarbejdet af Bygherreforeningen og BL – Danmarks Almene Boliger med støtte fra Landsbyggefonden. Denne udgivelse er videreudviklet, så den kan bruges af bygherrer i hele byggebranchen.

Layout: Sussi Hansen

Trykkeri: Stibo Complete

Forside: Kontraframe

København, august 2025

Forord

Som bygherrer er I ikke kun med til at opføre bygninger og anlæg – I bygger til fremtiden, skaber jobs og bidrager aktivt til samfundets udvikling. Som professionelle bygherrer har I en unik mulighed for, at projekterne samtidig sikrer lærepladser til dem der ønsker at uddanne sig til faglært håndværker.

Bygge-, renoverings- og anlægsprojekter har et stort samfundspotentiale som motor for udvikling af fremtidens faglærte, men erfaringer har også vist os, at det kræver en aktiv indsats. Det handler om at stille krav, samarbejde og tage ansvar.

Bygherreforeningen ser lærlingeindsatsen som en central del af den sociale bæredygtighed i byggeriet. En indsats, der flugter med vores sociale bæredygtighedspolitik og ambition om at sikre de nødvendige kompetencer via rekruttering, tilknytning, uddannelse og opkvalificering af medarbejdere i hele værdikæden. Ved at tænke fagligheder, rekruttering og kompetenceudvikling ind fra starten af et projekt, kan I som bygherrer tage medansvar for, at byggeriet også fremover har adgang til dygtige og engagerede faglærte.

Med denne håndbog får I konkrete værktøjer og inspiration til, hvordan I kan arbejde strategisk og målrettet med lærlinge på jeres projekter – uanset om I er offentlige, private eller almene bygherrer. Indholdet bygger på erfaringer fra mange forskellige typer af bygherrer og særligt fra den almene sektor, hvor BL – Danmarks Almene Boliger og Landsbyggefonden har været vigtige samarbejdspartnere og har finansieret første version af håndbogen.

Vi er glade for, at dette arbejde kan udbredes til de offentlige og private bygherrer til gavn for hele branchen.

Håndbogen er en del af Bygherreforeningens samlede arbejde for en social ansvarlig og bæredygtig byggebranche – hvor også arbejdsvilkår, arbejdsmiljø, brugere, borgere og ligeværdige vilkår står centralt.

God læse- og arbejdslyst!

Henrik Lindved Bang

Direktør, Bygherreforeningen

Indhold

Indledning	6
Læsevejledning	8
Procesfigur.....	9
Begrebs- og ordforklaring	10
Baggrund.....	12
Argumenter for, hvorfor en lærlingeindsats er vigtig	13
Kapitel 1 – Til ledelsen i bygherreorganisationen	15
Strategisk niveau for lærlingeindsatsen	17
Samarbejde på tværs.....	18
Kapitel 2 – Til byggeprojektlederne	20
Fokus på lærlinge i dit udbud.....	20
Rådgiverydelser ved udbud og byggeledelse.....	22
Krav om personer under oplæring i udbudsloven	23
Forslag til lærlingeklausul i udbudsmateriale	26
Skal du indskrive bod og bonus?.....	30
Sikring af lærlingekrav i alle led på byggesagen	30
Opgave-tjekliste til byggeprojektleder – baseret på klausulen	31
Opgave-tjekliste til entreprenøren – baseret på klausulen.....	32
Integrer klausulen i jeres obligatoriske udbudsmateriale	33
Fokus på lærlingeindsatsen på alle niveauer i jeres organisation.....	33

Kapitel 3 – Lærlingeklausulen i praksis	34
Del 1	34
Vurdering og beregning af antal årsværk	35
Uddannelseskravene i klausulen.....	37
Lærlingeplanen	42
Del 2	47
Kontaktperson.....	47
Opstartsmøde om lærlinge for alle underentreprenører	48
Byggemøder	49
Byggepladsskilte.....	49
Skabeloner og værktøjer	50

Indledning

Kære læser – hvem er du?

Denne håndbog er til dig, der har ansvar for bygge- og anlægsprojekter – uanset om du arbejder i en kommune, en region, i staten, hos en privat bygherre, i en boligorganisation eller i en rådgivende ingeniørvirksomhed. Måske er du projektleder, chef, lærlingeansvarlig, ekstern rådgiver eller arbejder med bæredygtighed, CSR og ESG eller lignende.

Måske er det dig, der har styr på udbudsprocessen og dialogen med entreprenøren. Måske er du også den, der formulerer lærlingekravene og sikrer, at de bliver registreret og fulgt op. Det kan også være, at I arbejder tværfagligt i din organisation, og at lærlingeindsatsen derfor kræver samarbejde på tværs.

Men vigtigst af alt, så ser du lærlingeindsatsen som noget mere end blot administration og paragraffer, og som en konkret mulighed for at bidrage til en mere bæredygtig og ansvarlig byggebranche – med fokus på at uddanne faglærte håndværkere.

Uanset din rolle, hvis du på nogen måde er involveret i jeres indsats omkring lærlinge, så er denne håndbog skrevet til dig. Den giver dig en enkel og praktisk guide til, hvordan du kan:

- Skabe plads til flere lærlinge/personer under oplæring på jeres byggepladser,
- Sikre en struktureret indsats, der både gavner projektet, bygherreorganisationen og samfundet.

God læse- og arbejdslyst!

Håndbogen skal ganske enkelt hjælpe dig som byggherre, i ledelse, planlægning og praksis, med at sikre flere lærlinge og oplæringsforløb på jeres byggepladser.

Læsevejledning

Håndbogen er skabt som et praktisk værktøj, der kan understøtte jeres indsats for at integrere lærlinge i jeres byggeprojekter. Den klæder jer på med værktøjer, skabeloner og tidslinjer – og viser, hvordan I kan arbejde strategisk og praktisk med krav om uddannelse i udbud, kontrakter og opfølgning.

Håndbogen er relevant i hele byggeprocessen – fra de første strategiske beslutninger og udbud til opfølgning og evaluering. Den kan læses i sammenhæng, men er også velegnet som opslagsværk.

Kapitel 1 – Organisatorisk forankring

Henvender sig til bygherrens ledelse.

Kapitlet tager afsæt i, at ledelsens engagement er afgørende for, at lærlingeintentionen bliver omsat til handling på byggesagerne. Kapitlet giver konkrete anvisninger til, hvordan ledelsen kan understøtte det operationelle arbejde med at få flere lærlinge på bygge- og anlægsprojekterne. Samtidig sættes der fokus på de strategiske beslutninger om lærlingeindsatsen, der også spiller ind i en bredere bæredygtighedsdagsorden.

Kapitel 2 – Lærlingeklausul og afrapportering

Henvender sig til bygherrens projektleder og/eller rådgiver.

Kapitlet handler om uddannelsesklausulen og de krav, der skal stilles til den. Her finder du også et konkret eksempel på en klausul, som du kan bruge i din byggesag. Herefter finder du en oversigt over de opgaver og det ansvar, der ligger i klausulen – både for dig og for den hovedentreprenør, du samarbejder med.

Kapitel 3 – Lærlingeklausulen i praksis

Henvender sig også til bygherrens projektleder og/eller rådgiver.

Kapitlet er bygget op så det passer med punkterne i lærlingeklausulen. Der vil være bogmærker, som tydeligt angiver, hvilket punkt i klausulen det enkelte afsnit handler om, ligesom det fremhæves, hvilke værktøjer der er udviklet, og hvordan de kan tages i brug.

Første del af kapitlet handler om, hvordan du kan foretage en beregning af antal årsværk, hvordan man definerer lærlinge/personer under oplæring, samt hvordan du benytter lærlingeplanen som styringsredskab.

Anden del af kapitlet handler om samarbejds møder, byggemøder, kontaktpersoner og lærlingeskilte.

Skabeloner og værktøjer

I slutningen finder du de skabeloner og værktøjer, som der henvises til undervejs i håndbogen.

Procesfigur

Procesfiguren viser hvordan opgaverne som er i klausulen, passer ind i et typisk byggesagsforløb. Figuren er udviklet med henblik på at blive printet og ophængt et synligt sted i byggeafdelingen, hvor den både kan fungere som et dialogværktøj og som et redskab til at skabe overblik.

Forarbejde

Afklaring af strategi: Hvordan lærlingeindsatsen skal integreres i organisationens strategi.

Ledelsesforankring: Dialog om målsætninger og ressourcer til opgaven.

Involvering af samarbejdspartnere: Sikre forståelse for lærlingeindsatsen og dens praksis.

Udvikling af interne procedurer: Fastlægge arbejdsgange for håndtering af lærlinge i byggesager.

Udbud og kontrakt

- Tilføj krav om lærlinge i jeres udbud og kontrakt
- Udarbejd en klar og effektiv klausul
- Forstå klausulen, og brug den som et aktivt arbejdsredskab
- Gør dig bekendt med lærlingeplanen
- Lærlinge skal på dagsordenen ved første møde med entreprenøren

Udførelse

- Entreprenøren identificerer en kontaktperson på byggesagen
- Lærlinge på dagsordenen til samarbejds møde med entreprenøren
- Arranger møde om lærlinge for alle underentreprenører
- Kontakt en erhvervsskolekonsulent og en AMU-konsulent

Opfølgning og kvalitetssikring

- Priorter opfølgning på indsatsen på byggemøder og evt. sikkerhedsmøde
- Brug lærlingeplanen som et aktivt værktøj
- Besøg byggepladsen jævnligt, og skab kontakt med lærlingene

Aflevering og evaluering

- Evaluer og følg op på lærlingemåltallene
- Del resultaterne internt og eksternt
- Sikre at lærlingeindsatsen er forankret i organisationen

Forankring

Lever lærlingeindsatsen op til jeres ønske om forankring i organisationen?

Begrebs- og ordforklaring

BL:	BL – Danmarks Almene Boliger er en interesse- og brancheorganisation for landets 500 almene boligorganisationer og de ca. 1 million mennesker, der bor i almene hjem.
Byggeprojektleder:	Den medarbejder i organisationen, der har ansvar for byggeprojektet.
Byggesag el. byggeprojekt:	Den konkrete reovering, nybyggeri, transformations- eller anlægsprojekt.
Bygherre:	Kommunal, regional, statslig, privat, offentlig og almen
Bygherreforeningen:	Interesse- og brancheorganisation, der repræsenterer landets bygherrer og har ca.290 medlemmer.
Bygherrerepræsentant:	Den repræsentant fra bygherreorganisationen eller rådgiver der har ansvar for byggeprojektet. Som udgangspunkt vil det være byggeprojektlederen.
Dimensioneringsmodel:	En beregningsmetode, der er udviklet af Region Hovedstaden og Kuben Management. Den kan hjælpe med at afklare fordeling af lærlingekrav på de enkelte entrepriser på byggesagen.
HE:	Hovedentreprenør på byggesagen.
Kontaktperson:	Medarbejder hos entreprenøren tilknyttet byggesagen, som har et overblik over byggesagens lærlinge samt en koordinerende funktion og hermed oftest også kontakten med underentreprenører (UE'er).
Landsbyggefonden:	Landsbyggefonden er en selvejende institution, stiftet af almene organisationer og oprettet ved lov. Gennem fysiske og økonomiske støtteordninger, boligsociale indsatser samt data- og evidensbaseret viden bidrager fonden til udviklingen af den almene sektor.
Lærlinge:	Lærlinge er elever der er i gang med en erhvervsfaglig uddannelse. I håndbogen bruges betegnelsen 'lærlinge' som en fælles betegnelse for elever på erhvervsuddannelser/brancheuddannelser og personer under anden form for oplæring.
Lærlingeansvarlig:	Der er ikke nødvendigvis forskel på en kontaktperson og en lærlingeansvarlig. Ikke desto mindre kan en lærlingeansvarlig være alt lige fra en svend, en fra HR eller en helt tredje person, der har ansvar for lærlinge hos entreprenøren.
Lærlingeindsats:	En samlet betegnelse for det arbejde, som bliver gjort for at få flere lærlinge på byggesagen.

Læringsplan:	Skabelon, der fungerer som et styringsredskab til planlægning og opfølgning på læringstimer/årsværk på byggesagen.
Omnibus-forslag:	EU-kommissionen har i april 2025 vedtaget et Omnibus-forslag, der blandt andet udskyder visse virksomheders forpligtelser til bæredygtighedsrapportering under CSRD.
Opstartsmøde om lærlinge:	Møde tidligt i udførelsesfasen på byggesagen med deltagelse af projektleder, byggeledelse, total- eller hovedentreprenør og dennes underentreprenører samt relevante aktører som fx konsulent fra erhvervsskolen, arbejdsmarkedskonsulent/AMU-konsulent, boligsociale medarbejdere, jobcenterkonsulent og andre aktører. Mødet handler om lærlinge på byggesagen.
Personer under anden oplæring:	Henviser til øvrige oplæringsordninger, dvs punkt fem i udbuds- og tilbudsloven af juni 2022. Det betyder, at personen gennem oplæringsordningen opnår den nødvendige faglighed til efter endt oplæring at kunne varetage de pågældende opgaver selvstændigt.
Personer under oplæring:	En samlet betegnelse for de fem uddannelser, der kan opfylde lærlingekravet, jævnfør udbuds- og tilbudsloven af juni 2022.
Ressourceperson:	En udvalgt/udpeget person i egen organisation, der er allokeret til arbejdet med lærlingeindsatsen.
Samarbejds møde:	Møde med deltagelse af projektleder, byggeledelse og total- eller hovedentreprenører i den tidlige opstart af udførelsen.
TE:	Totalentreprenør på byggesagen.
UE:	Alle underentreprenører på byggepladsen – ud i sidste led.

Baggrund

Denne håndbog bygger videre på det initiativ, der blev sat i gang omkring 2010. Her var kommunale og almene bygherrer nogle af de første til aktivt at arbejde for at skabe flere lærepladser på deres bygge- og renoveringsprojekter. Efterfølgende har større bygherrer som bl.a. Metroselskabet og regionerne på deres sygehusbyggerier stillet krav om lærlinge. Bygherreforeningen har siden 2019 arbejdet med at understøtte bygherrernes lærlingeindsats og har udviklet værktøjer og metoder i samarbejde med bygherrerne.

I forbindelse med Grøn Boligaftale 2020 blev det politisk besluttet, at alle almene byggesager støttet af Landsbyggefonden skal opfylde et minimumskrav om 14% lærlingeindsats. Da den nye tilbuds- og udbudslov trådte i kraft i juni 2022, fik offentlige og almene bygherrer pligt og ansvar for at stille krav om personer under oplæring, dvs. at uddanne lærlinge på bygge- og anlægsprojekter.

Baggrunden er klar. Danmark har brug for flere faglærte for at kunne gennemføre den grønne omstilling og sikre et bæredygtigt arbejdsmarked. Faglærte håndværkere skal ikke kun findes – de skal uddannes.

Her spiller bygherren en nøglerolle.

Fra 2021 og frem til nu har Bygherreforeningen samarbejdet med BL – Danmarks Almene Boliger og Landsbyggefonden om at styrke og systematisere lærlingeindsatsen. Sammen er der videreudviklet metoder og værktøjer, som både almene og øvrige bygherrer i dag kan anvende. Det er dette fundament, håndbogen hviler på – og bygger videre på.

Formålet nu er at række bredere ud, så effekten af indsatsen styrkes. Bygherreforeningen ønsker, at alle typer bygherrer, private, offentlige og almene, skal have let adgang til praktisk viden, der kan hjælpe dem med at tage ansvar og bidrage aktivt til en social bæredygtig byggebranche. For indsatsen nytter. Når krav om lærlinge stilles, og følges op, skabes reelle resultater. Unge får uddannelse, virksomheder får dygtige medarbejdere, og samfundet får en branche der er i stand til at efterleve behovet for en bæredygtig omstilling i branchen.

Når krav om lærlinge stilles, og følges op, skabes reelle resultater. Unge får uddannelse, virksomheder får dygtige medarbejdere, og samfundet får en branche der er i stand til at efterleve behovet for en bæredygtig omstilling i branchen.

Argumenter for, hvorfor en lærlingeindsats er vigtig

Sikring af kvalificeret arbejdskraft til fremtidens bygge- og renoveringsopgaver. Branchen kigger ind i at skulle bygge mere bæredygtigt, renovere og transformere fremfor nybyggeri. For at imødekomme dette kræves der tilstrækkeligt med kvalificerede håndværkere, der effektivt kan levere høj kvalitet.

Forebyggelse af mangel på arbejdskraft og forsinkelser. En stærk lærlingeindsats sikrer en stabil tilgang af faglærte håndværkere, hvilket reducerer risikoen for projektforsinkelser og øgede omkostninger i byggeprojekter.

Fremme af en bæredygtig byggebranche. Investering i lærlinge understøtter en langsigtet og bæredygtig udvikling af byggebranchen, hvor fagligheder og kompetencer udvikles – på den måde tages der ansvar for fremtidens arbejdskraft.

Kapitel 1

Til ledelsen i bygherreorganisationen

– der er brug for jer!

I dette kapitel får du en introduktion til, hvordan du som en del af ledelsen eller CSR/ESG-ansvarlig i en bygherreorganisation, kan støtte op om lærlingeindsatsen og være med til at skabe de nødvendige rammer for, at projektledere og andre relevante medarbejdere kan sikre lærlinge i jeres bygge- og anlægsprojekter.

Hele håndbogen bygger på erfaringer fra både private, almene og offentlige bygherrer. Ét mønster går igen: Når der bliver taget et ledelsesmæssigt ansvar og lærlingeindsatsen prioriteres, så øges sandsynligheden markant for, at indsatserne lykkes – både i praksis og i resultater.

Bygherrer er forskellige – og det gælder måske også jer. I kan være en kommune, en region, en statslig bygherre, en privat udvikler, en almen boligorganisation eller noget helt andet. Måske bygger I ofte, måske kun sjældent. Nogle af jer har egne byggeafdelinger, mens andre samarbejder med eksterne rådgivere. Nogle har et tæt samarbejde med lokale aktører – andre arbejder primært nationalt.

Fælles for jer - uanset hvordan I er organiseret – så har I som bygherre både mulighed for – og ansvar for – at tage stilling til, hvordan I vil bidrage til at uddanne flere lærlinge gennem jeres bygge- og anlægsprojekter.

Det kan gøres med forskellige ambitioner og tilgange, alt efter jeres ressourcer, erfaringer og kontekst. Håndbogen giver inspiration til, hvordan I kan gribe det an.

Erfaring viser tydeligt, at ledelsens engagement, både i strategiske beslutninger og i den daglige praksis, har stor betydning for, hvad der sker på projekt- og byggepladsniveau. Jeres aktive stillingtagen til indsatsen og jeres synlige opbakning vil motivere medarbejdere og samarbejdspartnere, hvilket er afgørende for, at lærlingeindsatsen ikke blot bliver en formalia, men en reel prioritet.

Når ledelsen tager ejerskab og viser vejen, skabes der klare rammer og retning. Det øger sandsynligheden for, at jeres organisation når sine målsætninger på området og samtidig bidrager til en stærkere og mere bæredygtig byggebranche.

Overvej derfor, hvordan I som ledelse kan sætte fokus på lærlinge og faglært arbejdskraft – ikke kun i byggeprojekter, men også på strategisk niveau, i jeres drift, vedligeholdelse og i øvrige aktiviteter.

Elevatortalen

"Lærlingeindsatsen er ikke bare en god idé – det er en strategisk nødvendighed for vores organisation og branchen som helhed. Vi står over for en massiv mangel på faglært arbejdskraft, samtidig med at fremtidens krav til både nybyggeri og reovering bliver mere kompleks, især med EU's skærpede energimål.

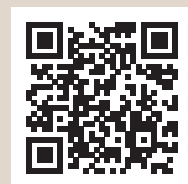
Ved at prioritere lærlinge i vores projekter kan vi styrke vores sociale ansvar, opfylde branchens behov og sikre, at vi har adgang til kvalificerede medarbejdere i fremtiden. Men der er også en økonomisk gevinst:

Lærlinge kan tage del i projekterne, hvor de bidrager med praktisk arbejde og samtidig lærer af erfarne fagfolk. Det er en investering, der betaler sig på den lange bane, når vi sikrer en bæredygtig arbejdsstyrke.

Hvis vi som bygherrer aktivt arbejder med lærlingeindsatsen, kan vi ikke bare vise samfundssind, men også styrke vores position i markedet som en ansvarlig og fremsynet aktør. Det er strategi, ansvar og økonomisk bæredygtighed i én indsats."

Find inspiration til udformning af en social bæredygtighedspolitik på linket (www.bygherreforeningen.dk/baeredygtighed/) eller scan QR-koden

Strategisk niveau for lærlingeindsatsen

Det bedste afsæt for, at projektlederen når i mål med at få flere lærlinge på sin bygge- eller anlægssag, er, at ledelsen understøtter projektlederens arbejde – gerne funderet på en tydelig strategisk retning.

I kan fx udforme en uddannelsespolitik og lade lærlinge indgå som del af en overordnet bæredygtighedspolitik eller som del af organisationens generelle vision. Det afhænger selvfølgelig af, hvilken konstruktion eller ledelsesmæssig organisering I har hos jer. I kan tage afsæt i disse to spørgsmål:

- Hvad vil organisationen arbejde for?
- Hvordan vil I nå dertil?

Intern forberedelse – skriv lærlingeindsatsen ind i jeres strategi

En central anbefaling for at få flere lærlinge på jeres byggesager, er at fokusere på det forberedende arbejde. Dette inkluderer at integrere indsatsen i jeres strategi, så den understøtter den daglige praksis. Herefter er det vigtigt med en løbende dialog og opfølgning både internt i byggeafdelingen og i samspillet med samarbejdspartnere. De strategiske beslutninger, der skal understøtte praksis, er en del af det interne forberedende arbejde.

Strategien omsat til praksis

Erfaringen er, at det har stor betydning for projektlederen, at der er klare retningslinjer for arbejdet med lærlinge. Ligeledes har det betydning, at ledelsen prioriterer og efterspørger status og resultater på området. Det kan være en fordel, at der på forhånd er taget beslutninger om følgende:

- Skal der foreligge en standardklausul om lærlinge, som skal bruges på alle byggeprojekter eller er det op til den enkelte projektleder på byggesagen at få lavet en klausul?
- Skal der fastsættes et måltal for krav i klausul, fx 14 % lærlinge?
- Er det relevant at gøre lærlingeindsatsen til en fast del af jeres udbudsprocedure og tilhørende materiale?
- Hvordan skal resultaterne fra byggesagerne indsamles og formidles – fx til hvem og hvordan?

Anbefalingen er klart, at det betaler sig at have gjort det forberedende arbejde, så den enkelte byggeprojektleder, udbudsjurist eller lignende ikke skal bruge tid og ressourcer på at lave en klausul fra bunden – eller selv udtænke, hvor i byggesagsprocessen det vil give mening at sætte ind. Det anbefales også at lave retningslinjer for, hvor og hvordan resultater fra byggesagerne skal registreres, og tage stilling til, om der skal laves kommunikation om det.

Ressourcer, samarbejde og fordeling af ansvar

For at sikre en vellykket implementering af lærlingeindsatsen er det afgørende at afklare, hvilke medarbejdere og fagligheder, der skal inddrages som ressourcer, samt hvor mange timer de kan afsætte til opgaven. Hvis I er en større organisation, kan det være nødvendigt at etablere et tværorienteret samarbejde, for eksempel mellem byggefolk, kommunikationsafdelingen eller HR. Uanset hvilke medarbejdere der involveres, er det vigtigt at udarbejde en klar plan for, hvordan indsatsen skal organiseres, så der er en tydelig struktur og fordeling af ansvar.

Samarbejde på tværs

Erfaringer fra større organisationer viser, at en klart defineret samarbejdsramme på tværs af organisationen er afgørende for en succesfuld lærlingeindsats. En tydelig struktur øger både gennemførelsesmulighederne og forankringen af indsatsen i organisationen.

Dette samarbejde tjener flere vigtige funktioner:

Støtte til projektlederen

Som projektleder på en byggesag skal der løses mange opgaver, kan det være en stor hjælp at vide, hvilken kollega der kan bidrage med viden eller konkret bistand. Det sikrer, at projektet forløber smidigt, og at opgaverne løses effektivt.

Forankring og formidling

Hvis lærlingeindsatsen skal blive en succes, kræver det en målrettet indsats for at formidle dets betydning både internt i organisationen og til eksterne interessenter. En god kommunikation om lærlingeindsatsens mål og fremdrift er essentiel for at sikre opbakning og forankring i organisationen og hos de vigtigste samarbejdspartnere.

Hvad I skal overveje:

Implementering og organisatorisk forankring

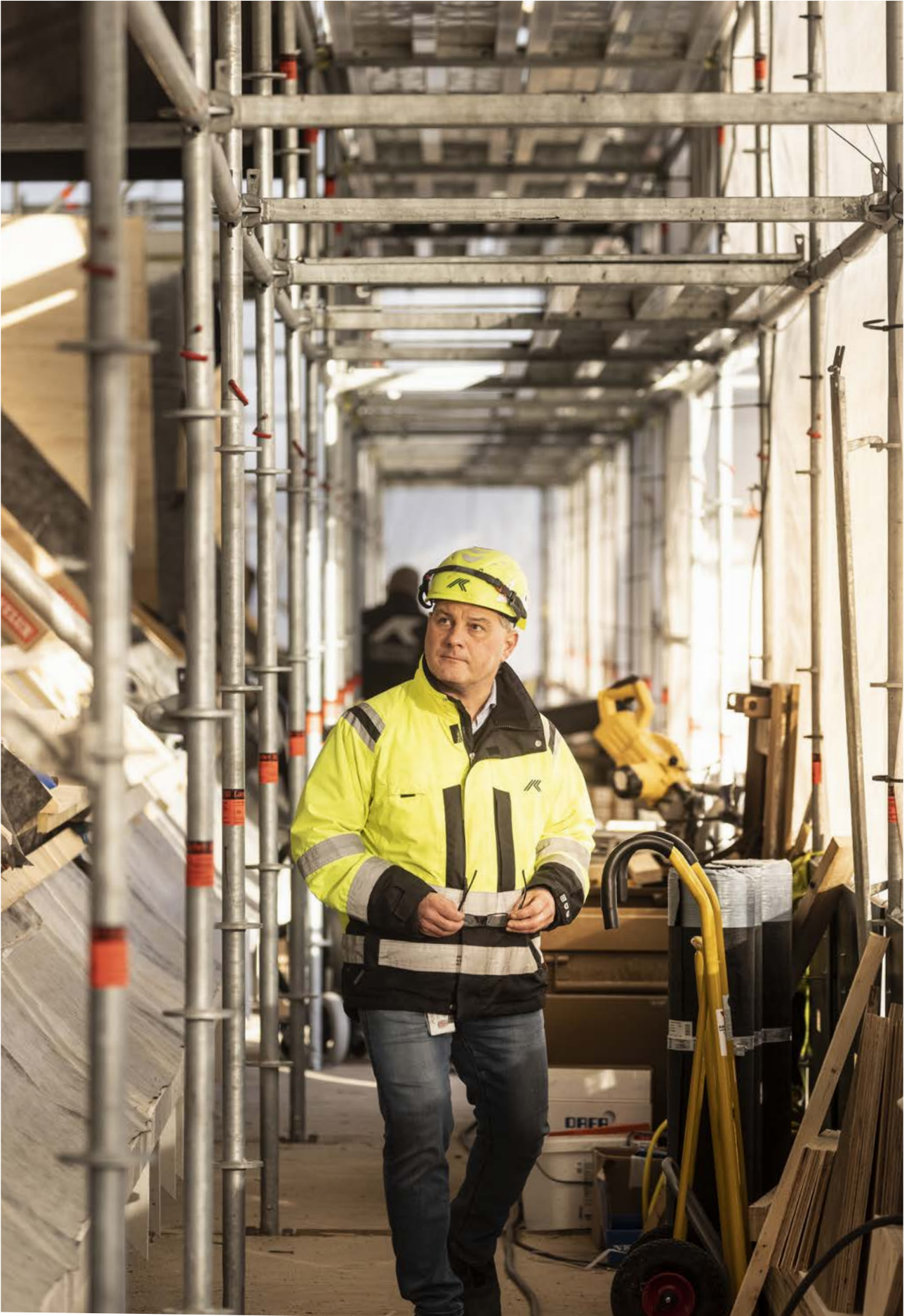
- Hvilke økonomiske, tidsmæssige eller kompetencemæssige ressourcer skal der til for at realisere jeres målsætning?
- Hvordan sikrer I, at lærlingeindsatsen bliver en integreret del af organisationens praksis og procedurer?

Måling, evaluering og rapportering

- Hvordan vil I systematisk følge op på at evaluere lærlingeindsatsen?
- Skal lærlingeindsatsen integreres i jeres interne årsrapportering og/eller som del af ESG-rapportering?
- Hvilke 'Key Performance Indicators' (KPI'er) eller målinger kan integreres?

Strategisk retning og ambitioner

- Skal jeres organisation have en specifik politik for lærlingeindsatsen?
- Hvilke ambitioner og målsætninger har I for lærlingeindsatsen?
- Hvad forstår I ved forankring, og hvorfor er det vigtigt?

Kapitel 2

Til byggeprojektlederne

Første del af kapitlet handler om uddannelsesklausulen – hvordan du sætter fokus på lærlinge i dit udbud, og hvad du skal være opmærksom på. Du finder også et eksempel på en lærlingeklausul, som du kan tage udgangspunkt i på din egen byggesag.

Klausulen afleder nogle opgaver for både bygherrer og entreprenører. Du finder derfor to lister med opgaver – både til den ansvarlige hos bygherren og en til den ansvarlige hos entreprenøren.

Fokus på lærlinge i dit udbud

I dette afsnit kan du læse om:

- Gode grunde til at sætte fokus på lærlinge i udbudsfasen
- Kravet i Udbudsloven
- Betingelser til kravet
- Tilfælde, hvor loven ikke gælder
- Forslag til en lærlingeklausul
- Overvejelser om bod og bonus
- Lærlingekrav i hele værdikæden
- Opgavetjeklister

For at skabe en god proces med at sikre flere lærlinge på dine byggeprojekter, er det afgørende at forholde sig til indsatsen allerede i planlægnings- og forberedelsesfasen af udbudsmaterialet. Et tidligt fokus på

uddannelse af lærlinge skaber en god ramme for dialog med entreprenøren og understøtter opfyldelsen af konkrete krav til lærepladser på byggesagen.

Derfor skal lærlinge på dagsordenen tidligt i udbudsfasen:

Fælles fokus og ansvar

Ved at skrive lærlinge ind i projektets målsætning gør du lærlingeindsatsen til en prioritet, som alle projektets parter, herunder rådgivere, entreprenører og leverandører, forstår og forpligter sig til. Dette sikrer, at lærlinge bliver en integreret del af projektets strategi fra start.

Kontraktmæssigt krav

Ved at inkludere lærlinge som et bindende krav i kontrakten sikrer du, at entreprenører og underentreprenører er forpligtet til at planlægge, hvordan kravet skal opfyldes.

Tiltrækning af kvalificerede leverandører

Ved at nævne lærlinge tidligt i processen signalere I, at der er fokus på social ansvarlighed og en klar prioritering af faglært arbejdskraft, hvilket kan tiltrække erfarne leverandører.

Forebyggelse af senere komplikationer

Ved at tage højde for lærlingekravet tidligt mindsker du risikoen for konflikter, forsinkelser eller udfordringer senere i projektet. Dette skaber ro og klarhed for alle involverede.

Rådgiverydelser ved udbud og byggeledelse

Når I benytter en rådgiver til udarbejdelse af udbudsmateriale og/eller til byggeledelse, er det vigtigt at præcisere, hvilke opgaver og leverancer rådgiveren skal stå for. Dette skal fremgå klart og tydeligt af ydelsesbeskrivelsen til rådgiveren.

Udbud

I ydelsesbeskrivelsen for udbud skal det fremgå at rådgiveren har ansvaret for at udarbejde en klausul om lærlinge – f.eks. med udgangspunkt i den eksempelklausul, der findes på side 26 i håndbogen. Klausulen kan også downloades via Bygherreforeningens hjemmeside:

www.bygherreforeningen.dk/viden/bygherrer-skaber-laerepladser/#haandbog

Her finder du også andre nyttige værktøjer til lærlingeindsatsen, f.eks. lærlingeplanen, som er et centralt styringsredskab og med fordel kan vedlægges som bilag til udbudsmaterialet.

Et andet eksempel på en klausul findes hos Byggeriets Samfundsansvar:

www.byggerietssamfundsansvar.dk/case/klausuler-og-dokumentationsredskaber/#kla%20usuler

Tydelige måltal

Det skal fremgå klart, om der er fastsat et måltal for lærlingeindsatsen på jeres byggeprojekter – f.eks. som en procentsats eller en beregningsmetode – eller om det er rådgiverens opgave at foretage en vurdering eller kvalificere bygherres forslag. Se side 35 for metode til beregning af lærlingeårsværk.

Byggeledelse – herunder løbende opfølgning på lærlingeplanen

I ydelsesbeskrivelsen for byggeledelse bør det under punktet **Projekt opfølgning** fremgå, at rådgiveren har ansvar for løbende at følge op på kravene i lærlingeklausulen. Det indebærer registrering og opgørelse af gennemførte årsværk med afsæt i Bygherreforeningens skabelon for lærlingeplanen – se side 42.

Det bør også præciseres, at der i opstartsfasen af byggepladsen skal udarbejdes en plan for, hvornår og hvordan rådgiveren/byggeledelsen afrapporterer til bygherre.

Økonomi

Overvej, om rådgiveren skal afgive en særskilt pris på lærlingeleverancen, eller om den skal indgå som en del af den samlede pris for ydelsen. Ved at bede om en særskilt pris tydeliggør I som bygherre, at lærlingeindsatsen er en prioriteret opgave.

Hent en håndbogen for almene bygherre på BL-Danmarks hjemmeside på linket www.bl.dk/viden-kartotek/flere-laerlinge eller scan QR-koden:

Krav om personer under oplæring i udbudsloven

Offentlige bygherrer forpligtet til at stille krav

Med ændringen af udbudsloven i juni 2022 blev det lovpligtigt for alle offentlige, inklusive almene ordregivere, at tage sociale hensyn, herunder krav om lærlinge, i deres udbud. For private bygherrer er det forsat frivilligt.

- Udbudslovens § 176, stk. 2 pålægger offentlige ordregivere som stat, region, kommune og almen boligorganisation at fastsætte krav om beskæftigelse af personer under oplæring.
- Kravet kan opfyldes ved anvendelse af fem uddannelsesforløb. Se nærmere på side 37.
- Loven angiver ikke et fast måltal – det er op til bygherren at vurdere kravets omfang.
- Det gælder både bygge- og anlægsopgaver over EU's tærskelværdi samt visse nationale udbud.

Intentionen med udbudslovens krav om personer under oplæring er et politisk ønske om, at der skal uddannes flere faglærte i byggebranchen.

Almene bygherrer – udvidede krav ved støtte fra Landsbyggefonden

Udover udbudsloven er almene boligorganisationer underlagt specifikke krav via Grøn Boligaftale 2020 og støttebetingelser fra Landsbyggefonden.

- For alle støttede byggesager, renovering og nybyggeri er der et fast krav om 14% lærlinge målt på den samlede lønsum for entreprenørernes arbejde.
- Landsbyggefonden har udviklet et indberetningssystem og en beregningsmodel, som boligorganisationerne skal bruge til årlig afrapportering.
- Kravet gælder ikke automatisk ved byggesager uden støtte, men Landsbyggefonden opfordrer til frivillig anvendelse.

Private og øvrige bygherrer – frivillighed, men anbefalede krav

Private bygherrer, pensionskasser og udviklere er ikke underlagt lovkrav om lærlingeindsats, men ...

- I kan frivilligt stille uddannelsesklausuler i udbud og kontrakter. Det anbefales at I lægger jer op ad de samme procentsatser på 14% som almene bygherrer stiller i dag, som standardkrav som del af CSR eller ESG-politikker.
- Selvom EU's krav om ESG-afrapportering er ændret ifølge et såkaldt Omnibus-forslag anbefales det at opstille måltal og krav samt indsamle data om opnåede resultater til brug for egen afrapportering på sociale bæredygtighedsmålsætninger.

Oplæringskravet gælder for bygge- og anlægsprojekter i Danmark. Kontraktlængden på byggeriet skal være minimum 6 måneder og det gælder for projekter over tærskelværdi i udbudsloven som pt. er 40 mio. kr.

OBS

Klausulen skal:

Være knyttet til kontraktens genstand

Det betyder i praksis, at bygherren kun må stille krav om lærlinge/personer under oplæring, som reelt kan gennemføres på byggepladsen.

Fremgå af udbudsmaterialet

Det skal være en del af udbudsmaterialet, så tilbudsgivere kan få indsigt i kravene, inden de byder på opgaven.

Være i overensstemmelse med EU-retten

I forhold til EU-retten skal ordregiver i henhold til ligebehandlingsprincippet sikre, at eventuelle udenlandske aktører har en chance for at byde på lige vilkår med danske tilbudsgivere.

Tilfælde, hvor loven ikke gælder de omfattede projekter

Tidligere har der været krav til offentlige udbydere om et 'følg-eller-forklar-princip'. Det er nu afløst af nogle enkelte undtagelsesbestemmelser. Det betyder, at bygherren kan fravige kravet, men kun hvis anvendelsen af personer under oplæring:

Medfører en sikkerhedsrisiko

Det kan være projekter, hvor lærlinges manglende erfaring kan udgøre en fare.

Ikke egner sig til gennemførelse af kontrakten

Det kan være projekter, der kræver højt specialiseret eller certificeret arbejde, som lærlinge ikke kan udføre.

Strider mod anden lovgivning

Det kan være projekter, hvor loven kræver autorisation, som lærlinge ikke kan få.

Det vil altså kun være i særlige tilfælde, at et bygge- og anlægsarbejde ikke egner sig til at have lærlinge eller en anden form for oplæring.

Lærlingeklausulen skal tilpasses det konkrete projekt

Klausulen på de følgende sider er baseret på erfaringer fra en række byggeprojekter, særligt hos almene bygherrer, hvor den har vist sig som et effektivt redskab til at styrke lærlingeindsatsen. Vi anbefaler, at klausulen gennemgås i overensstemmelse med din organisations gældende procedurer for juridisk kvalitetssikring af udbudsmateriale. Bemærk, at klausulen indgår som en del af de sociale klausuler, og at teksten bør tilpasses både organisationens praksis og det konkrete byggeprojekt.

Som bygherre er det dig, der fastsætter, hvad der skal indgå i klausulen. Vi anbefaler, at du sørger for, at der er lavet en beregning på antal krævede lærlingeårsværk, og at det er indskrevet i klausulen.

For at gøre klausulen nem at bruge i praksis finder du efter eksemplet to tjeklister, der giver et klart overblik over de opgaver, som henholdsvis projektlederen og entreprenøren skal varetage. Tjeklisterne er lavet for at gøre det lettere at forstå og arbejde med klausulens indhold hele vejen gennem de forskellige faser i byggeprojektet.

OBS

Se nærmere om beregning af antal lærlingeårsværk på side 35.

Forslag til lærlingeklausul i udbudsmateriale

1. Entreprenøren er forpligtet til at sikre, at 14% lærlinge svarende til XX årsværk, der anvendes til at opfylde kontrakten, jf. nedenstående, besættes med arbejdstagere, som tilhører persongruppen af lærlinge/personer under oplæring.
2. Lærlingeårsværket beregnes med Landsbyggefondens beregningsmodel 'Personer under oplæring – Landsbyggefonden'. Entreprenørens udkast til, hvordan de vil indfri kravet, indgår i kontrakten.
3. Ved lærlinge forstås arbejdstagere, med hvem entreprenøren eller eventuelle underleverandører indgår eller har indgået en uddannelsesaftale. Uddannelsesaftalen skal indgås som led i et uddannelsesforløb, som lærlingen følger, og skal være rettet mod, at lærlingen opnår personlige, sociale og faglige kvalifikationer, som understøtter lærlingens uddannelsesforløb, og som giver grundlag for beskæftigelse på arbejdsmarkedet. Kravet om lærlinge/personer under oplæring, kan ikke opfyldes ved anvendelse af personer, der i kontraktperioden alene indgår i oplæringsforløb, der har til formål at kvalificere personerne til at begå sig sikkert på en arbejdsplads eller lignende.
4. Entreprenøren kan indgå uddannelsesaftaler om uddannelsesforløb i medfør af andre tilsvarende uddannelsesordninger i EU, herunder med lærlinge fra andre EU-lande, som på en lignende måde opfylder ovenstående krav til et uddannelsesforløb.
5. Entreprenøren kan opfylde sin forpligtelse til at beskæftige lærlinge ved at overføre personer, som ved kontraktens indgåelse er ansat hos entreprenøren til den udbudte kontrakt.
6. Kan entreprenøren ikke på egen hånd ansætte lærlinge, kan entreprenøren henvende sig til relevant erhvervsskole eller tilsvarende og anmode om at få formidlet lærlinge i medfør af lovbekendtgørelse 961 af 16. august 2024 om erhvervsuddannelser, lovbekendtgørelse nr. 144 af 14 februar 2024 om arbejdsmarkedsuddannelser, og i medfør af bekendtgørelse nr. 1825 af 28. december 2023 om integrationsuddannelser (IGU), som anses at opfylde ovenstående krav til uddannelsesforløb.

7. Hvis entreprenøren kan påvise, at det ikke har været muligt at indgå uddannelsesaf-taler til besættelse af arbejdstimer med lærlinge, skal bygherren orienteres, og der-efter kan der træffes afgørelse om bortfald af vilkåret eller evt. drøftes muligheder for social beskæftigelse i stedet. Det gælder også offentlige bygherrer efter udbuds-lovens § 176 stk. 3, nr. 2.
8. Entreprenøren skal udarbejde og fremsende en lærlingeplan, der redegør for, hvor-ledes lærlingeklausulen forventes overholdt. Af planen skal det bl.a. fremgå, hvor mange arbejdstimer, der vil være udført af lærlinge, hvilke typer lærlinge, der forven-tes beskæftiget, og i hvilke perioder lærlingene vil være beskæftiget. Hertil skal den af ordregivers udarbejdede skabelon til en lærlingeplan anvendes, jf. bilag til klausul. Lærlingeplanen skal fremsendes til bygherren senest samtidig med fremlæggelse af arbejdsplan for arbejdets udførelse, jf. herved AB18 § 13.
9. Sker der ændringer i lærlingeplanen, herunder hvis arbejdstimer i henhold til lærlin-geplanen ikke kan besættes med lærlinge, er entreprenøren forpligtet til at under-rette ordregiver om de forventede ændringer hurtigst muligt. Orienteringen fritager ikke entreprenøren for forpligtelsen.
10. Lærlingeplanen skal være et fast punkt på byggemøderne og møder mellem entre-preneøren og ordregiveren i kontraktens løbetid. Ordregiver kan desuden anmode entreprenøren om at deltage i et statusmøde, hvor entreprenøren redegør for over-holdelse af den forpligtelse, som følger af lærlingeklausulen.
11. Entreprenøren skal ved kontraktens indgåelse udpege en kontaktperson/ lærlinge-ansvarlig hos entreprenøren, som har til opgave at sikre koordineringen af lærlin-geindsatsen – herunder udfyldning og opdatering af lærlingeplaner, opdatering af skilt (punkt 15) og evt. samarbejde med en boligsocial helhedsplan om at rekruttere lokale lærlinge.
12. Ved arbejdets afslutning skal entreprenøren på ordregiverens anmodning inden for en frist af 10 dage dokumentere, at kravet efter punkt 1. er overholdt. Ordregiver kan herunder kræve, at entreprenøren dokumenterer efterlevelse af en eventuel konkret aftalt udmøntning af kravene i nærværende lærlingeklausul. Ordregiver kan des-uden i kontraktens løbetid på byggemøder forlange, at entreprenøren redegør for, hvordan kravet efter punkt 1. vil blive opfyldt i løbet af kontraktperioden.

13. Hvis der opstår uenighed om, hvorvidt entreprenørens manglende besættelse af arbejdstimer med lærlinge er berettiget, kan ordregiver forlange en uddybende redegørelse fra entreprenøren. Hvis ordregiver fortsat finder entreprenørens handling uberettiget, kan ordregiver meddele dette til entreprenøren med tilkendegivelse af, at manglende besættelse af arbejdstimer med lærlinge udgør misligholdelse af kontrakten. Tilsvarende gælder, hvis entreprenøren ikke overholder pligten til at dokumentere, at beskæftigelseskravet med lærlinge er opfyldt.
14. Som led i den løbende dialog om lærlingeindsatsen er entreprenøren og underentreprenørerne forpligtet til at deltage i minimum én workshop af 2 timers varighed, hvor lærlingeindsatsen drøftes. Bygherre er sammen med entreprenøren ansvarlig for at indkalde til workshop 'Opstartsmøde om lærlinge'. Denne workshop ligger i opstarten af byggeriet, men kan gentages flere gange i løbet af byggeprocessen, hvis det skønnes nødvendigt af bygherre. Den lokale erhvervsskole og AMU-konsulenter kan inviteres med som én indgang til at rekruttere lærlinge.
15. Entreprenøren er ansvarlig for udarbejdelse af lærlingeskilte. Lærlingeskilte viser løbende, hvor mange lærlinge, der er ansat på byggeriet. Skiltet opsættes sammen med de andre byggepladsskilte. Dette er for at gøre opmærksom på lærlingeindsatsen både udadtil (offentlighed) og indadtil (beboere og entreprenører/svende/lærlinge). Tid som forventes at skulle bruges på skiltet: indkøb/opsætning og løbende opdatering af antal lærlinge.

Skal du indskrive bod og bonus?

Det anbefales at du overvejer følgende, inden du indskrives bod og bonus:

- Kontroller, at klausulen følger udbudslovgivning, bekendtgørelser og overenskomster i byggebranchen.
- Bodden skal være rimelig og ikke uforholdsmæssigt høj.
- Bonusordningen skal være attraktiv, men ikke give incitament til regelomgåelse.
- Klare krav til dokumentation af lærlingeansættelser.
- Fastlæg mekanismer for kontrol, fx rapportering eller stikprøver.
- Formuler præcis beskrivelse af krav, bodsberegning og bonusudbetaling.
- Benyt en gennemsigtig og juridisk holdbar model.
- Vurder bodens og bonussens effekt på tilbudspriser og entrepriseøkonomi.
- Undgå risiko for misbrug eller kunstigt oppustede lærlingeordninger.
- Sørg for, at lærlinge krav gælder hele værdikæden.
- Formuler klare regler for, hvordan bod og bonus håndteres ved manglende overholdelse.

Her er forslag til punkter omkring bod og bonus i klausulen.

Bod: Sker der fortsat misligholdelse fra entreprenørens side, er ordregiver berettiget til efter påkrav at kræve en bod på x kr. pr. lærling pr. dag, indtil entreprenøren har dokumenteret, at kravet med lærlinge er opfyldt.

Bonus: Hvis entreprenøren uddanner flere lærlinge end måltallet i klausulen, kan ordregiver vælge at udbetale en bonus på x kr. for hvert årsværk, som overopfylder klausulens måltal.

Anbefaling

Sikring af lærlinge krav i alle led på byggesagen

Som byggeprojektleder er det vigtigt at tage en proaktiv dialog med entreprenøren for at sikre, at lærlinge kravene overholdes i alle led på byggesagen. Entreprenøren bør forpligte sine underleverandører til at efterleve samme krav og kunne dokumentere dette løbende. Hvis rådgiver har ansvar for byggeledelse, kan du også tage dialogen med vedkommende.

I dialogen kan du:

- Præcisere, at lærlinge krav gælder den samlede byggesag, dvs. at entreprenørerne tilsammen skal opfylde det opstillede krav.
- Anmode om dokumentation for, hvordan kravene implementeres hos underentreprenører.
- Drøfte kontraktlige forpligtelser, rapportering og eventuelle sanktioner ved manglende overholdelse.
- Sikre en tydelig forventningsafstemning, så lærlinge kravene får reel effekt og understøtter branchens uddannelsesindsats.

Opgave-tjekliste til byggeprojektleder – baseret på klausulen

1 Kontrol og opfølgning på lærlingeklausulen
Sikre, at lærlingeklausulen indgår som en del af entreprisekontrakten.

Følg op på entreprenørens efterlevelse af lærlingeklausulen i byggeprojektets forløb.

2 Modtagelse og godkendelse af lærlingeplan
Sikre, at lærlingeplanen er modtaget rettidigt fra entreprenøren og indeholder de nødvendige oplysninger.

Gennemgå entreprenørens lærlingeplan, der redegør for, hvordan klausulen vil blive opfyldt.

3 Løbende opfølgning på lærlingeindsatsen
Indkalde til byggemøder og sikre, at lærlingeklausulen drøftes som fast punkt.

Anmode entreprenøren om statusrapporter og dokumentation for opfyldelse af lærlingekravet.

4 Opstartsmøde og samarbejde med erhvervsskoler
Arrangere mindst én workshop med deltagelse af entreprenøren, underleverandører og relevante erhvervsskoler for at understøtte rekruttering af lærlinge.

Facilitere dialog og samarbejde mellem parterne, hvis det vurderes nødvendigt.

5 Håndtering af ændringer i lærlingeplan
Modtage og vurdere meddelelser fra entreprenøren om ændringer i lærlingeplanen.

Drøfte mulige løsninger med entreprenøren ved manglende lærlinge.

6 Evaluering af dokumentation
Anmode om og evaluere dokumentation fra entreprenøren ved arbejdets afslutning for at sikre opfyldelse af lærlingekravet.

Gennemgå og vurdere eventuelle uddybende redegørelser ved uenighed om entreprenørens opfyldelse af lærlingeklausulen.

7 Koordinering og kommunikation
Sikre klar og løbende kommunikation mellem bygherren og entreprenøren vedrørende lærlingeindsatsen.

8 Skiltning og offentlighed
Samarbejde med entreprenøren om opsætning og vedligeholdelse af lærlingeskilte for synliggørelse af lærlingeindsatsen overfor offentligheden.

9 Facilitering af statusmøder
Indkalde entreprenøren til statusmøder, hvis der er tvivl om overholdelse af lærlingeklausulen.

Være ansvarlig for at drøfte status for lærlingeklausulen og eventuelle løsninger i kontraktens løbetid.

Opgave-tjekliste til entreprenøren – baseret på klausulen

1 Sikring af lærlingeandel

Sikre, at 14% af det lærlingerelevante arbejde udføres af lærlinge i henhold til lærlingekravet.

Justere antallet af lærlinge proportionalt med ændringer i entreprisesummen.

2 Indgåelse af uddannelsesaftaler

Indgå uddannelsesaftaler med lærlinge som del af godkendte uddannelsesforløb.

Hvis behovet opstår, kan der indgås aftaler med lærlinge fra andre EU-lande under tilsvarende uddannelsesordninger.

3 Rekruttering af lærlinge

Kontakte den lokale erhvervsskole og høre, om de kan hjælpe med at finde en lærling.

Opslå lærepladser på Lærepladsen.dk eller lave et opslag på SoMe, fx Facebook eller Instagram.

4 Udarbejdelse og vedligeholdelse af lærlingeplan

Udfylde en lærlingeplan, der viser, hvordan lærlingeklausulen vil blive opfyldt.

Fremsende lærlingeplanen til bygherren og opdatere den ved ændringer.

Indarbejde lærlingeplanen som fast punkt på byggemøder.

5 Rapportering og dokumentation

Dokumentere, at lærlingekravene er overholdt ved arbejdets afslutning og på bygherrens anmodning.

Orienter bygherren straks ved forventede ændringer, der påvirker lærlingeplanen.

6 Koordinering og dialog

Udpege en kontaktperson/lærlingeansvarlig til at koordinere lærlingeindsatsen, herunder udfyldning af lærlingeplaner og samarbejde med erhvervsskoler.

Deltage i opstartsmøde arrangeret af bygherren for at drøfte lærlingeindsatsen.

7 Læringskilte

Udarbejde, opsætte og vedligeholde lærlingeskilte, der viser antallet af lærlinge på byggepladsen.

8 Håndtering af misligholdelse

Redegøre for manglende opfyldelse af lærlinge-kravet, hvis påtalt af bygherren.

9 Statusmøder og løbende opfølgning

Deltage i statusmøder med bygherren for at redegøre for overholdelsen af lærlingeklausulen.

Sikre, at lærlingeindsatsen drøftes og dokumenteres løbende i hele kontraktperioden.

Anbefaling

Integrer klausulen i jeres obligatoriske udbudsmateriale

Integrer jeres lærlingeklausul som en fast del af den obligatoriske proces for udarbejdelse af udbudsmateriale til byggesager. Selvom ikke alle projekter egner sig til en lærlingeandel på 14%, så opfylder de fleste byggesager både beløbsgrænsen og har potentiale til at uddanne lærlinge. Med andre ord: Klausulen vil i de fleste tilfælde være relevant og anvendelig.

For at sikre succes med at få lærlinge ind på jeres byggerier, bør processen gøres så enkel og overskuelig som muligt for dem, der udarbejder udbudsmaterialet. Når det er let at navigere i de forskellige krav og punkter om lærlinge, øger I chancerne for en effektiv implementering og opnår bedre resultater.

Anbefaling

Fokus på lærlingeindsatsen på alle niveauer i jeres organisation

Med udgangspunkt i kapitel 1 anbefales det, at lærlingeindsatsen allerede er drøftet og forankret i organisationen. På den måde undgår du som projektleder at skulle vurdere fra sag til sag, hvilket niveau lærlingeindsatsen skal have.

Tag gerne dialogen med dine kolleger, din chef og andre i organisationen, hvis du er usikker på, hvorvidt I har taget stilling til, om lærlinge er eller skal være en del af organisationens overordnede strategi. Overvej også, om lærlingeindsatsen skal indgå i organisationens kommunikation og branding eller ESG-afrapportering. Når ledelsen har afklaret deres holdning, bliver det nemmere at implementere en ensartet og strategisk tilgang til lærlinge på jeres projekter.

Kapitel 3

Lærlingeklausulen i praksis

Del 1

Erfaringerne med lærlingeindsatsen viser, at det ikke er nok at stille kravet i udbuddet og skrive det i kontrakten. De bedste resultater ses i de byggesager, hvor projektleder aktivt har arbejdet med at overholde kontraktens indhold. Det vil sige, hvor der har været en proaktiv tilgang, og hvor der tidligt er taget en dialog med entreprenøren.

Kapitel 3 er derfor struktureret, så det giver et overblik over de opgaver, der er indbefattet i klausulens krav. Det forbereder dig som projektleder, så du allerede i udbuds- og kontraheringsfasen kan tage den

nødvendige dialog med entreprenøren. Samtidig får du en grundig gennemgang af klausulen, så du præcist ved, hvad du som bygherres projektleder forventer af dine samarbejdspartnere.

I denne del af kapitel 3 kan du læse om:

- Beregningsmodellerne – punkt 2 i klausulen
- Uddannelseskravene – punkt 1,3,4,6 i klausulen
- Lærlingeplan – punkt 8,9,10,11 i klausulen

Vurdering og beregning af antal årsværk

For at beregne hvilke krav – antal lærlingeårsværk – der skal stilles i klausulen kan du bruge en af fire følgende tilgange.

A Landsbyggefondens beregningsmodel. Den udregner, hvor mange lærlingeårsværk under oplæring en byggeplads skal beskæftige for at opfylde kravet om 14% lærlinge. Beregningen er baseret på Nationalregnskabets Input/Output-tabeller og tager højde for standarder i byggebranchen. Kilder og den specifikke beregningsmetode kan ses direkte i modellen. Beregningen er teoretisk og tager ikke højde for, hvor egnet byggeriet er til oplæring af lærlinge.

Link til beregningsmodellen: www.lbf.dk/stoette/personer-under-oplaering/

Husk at downloade filen, når du åbner den i din browser – du kan først indtaste tal i den, når den er gemt på din computer.

Fordelen ved at bruge denne beregningsmodel er, at I trækker på den almene sektors samlede erfaring og viden på området. Modellen skaber et ensartet beregningsgrundlag på tværs af byggherrens udbud, hvilket giver entreprenørerne mere ensartede vilkår og gør det muligt at sammenligne tal på tværs af byggeprojekter.

Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at tallene i sig selv ikke fortæller hele historien. En grundlæggende forståelse af beregningerne er nødvendig for at kunne føre en kvalificeret dialog med entreprenøren. Derfor er det fortsat essentielt, at projektlederen dykker ned i tallene og forstår baggrunden for dem.

B Dimensioneringsmodellen der er udviklet af Region Hovedstaden og Kuben Management. I dimensioneringsarket udregnes antal årsværk på de enkelte entrepriser. Der er mulighed for manuelt at tilpasse tal (forudsætninger) i de fleste kolonner. Arbejdet med at lave beregning på de enkelte entrepriser kan virke omstændig, men er godt givet ud på den lange bane fordi du/I har forholdt jer til de enkelte arbejder der skal udføres.

Link til dimensioneringsmodellen samt vejledning til den: www.bygherreforeningen.dk/viden/bygherrer-skaber-laerepladser/

C Alternativt kan du/I fortage en beregning på det konkrete projekt på baggrund af den viden du/I har om hvilke arbejder der skal udføres, hvor stort omfanget er, hvor længe projektet løber og hvornår de enkelte arbejder skal udføres.

En fordel ved selv at fortage en beregning er at du ved hvordan tallet er fremkommet og hvad der ligger til grund for vurdering. En ulempe er at beregning tager tid og at den alene hviler på din viden og vurdering.

D Endelig kan du vælge at bruge en procentsats som indskrives i klausulen. I det tilfælde anbefales det at stræbe efter 14% lærlinge. Dermed er det er total- eller hovedentreprenørs opgave at omregne procentsatsen til årsværk på baggrund af deres viden om bemanningen på den samlede byggesag. Dette kræver minimalt arbejde fra din side, men ved blot at indskrive en procentsats i udbuddet åbnes op for en mulig drøftelse med entreprenøren af hvad de 14% skal beregnes af.

Anbefaling

- Uanset hvilke af fire tilgange du bruger anbefales det at vedlægge lærlingeplan-skabelonen som bilag i udbuddet, og at bede entreprenøren om at bruge skabelonen til at vise, hvordan de planlægger at opfylde kravet i forbindelse med deres tilbud.
- Det bedste er at indskrive et konkret antal årsværk i udbud og kontrakt. Det præciserer opgaven, gør den målbar og lettere at håndtere for alle parter.
- Hvis ikke du har kendskab til hvilke typer af uddannelser der findes inden for bygge- og anlægsområdet, kan du finde en oversigt over relevante erhvervs- og brancheuddannelser her: www.bygherreforeningen.dk/viden/bygherrer-skaber-laerepladser/

Uddannelseskravene i klausulen

I dette afsnit går vi i dybden med den del af klausulen, der handler om definitionen af lærlinge, dvs. hvilke uddannelses typer der kan opfylde kravet om lærlinge ifølge udbudsloven. Det vil klæde dig på ift. at vide, hvad der stilles krav om i udbuddet. Og hermed hvad der skal indskrives i kontrakterne, samt hvad der skal til for, at entreprenørerne kan indfri kravet.

Erfaringen viser, at jo mere du (eller en person i jeres organisation) ved om indholdet i lærlingeklausulen, kender til udbudsloven og definitioner af hvem der kan opfylde kravet, des større bliver dit råderum og mulighed for at agere, følge op og dermed nå i hus med lærlingeindsatsen. Som offentlig og almen bygherre er du forpligtet til at anvende udbudslovens retningslinjer. Øvrige bygherrer kan også vælge at gøre det samme.

Krav i udbudsloven

Den lærlingeklausul, du kan se på side 26, er tilpasset udbudsloven fra juni 2022. Du kan bruge lærlingeklausulen som den ser ud, eller du kan tilrette den.

Med indførelsen af obligatorisk kravstillelse i udbudsloven blev begrebet lærlinge udskiftet med 'personer under oplæring'

Personer under oplæring er en samlet betegnelse for alle de kategorier, der kan opfylde kravet jævnfør udbudsloven.

OBS

Hvis der er flere byggesager i din organisation, giver det god mening at have en 'ressourceperson' internt som har styr på fx. uddannelseskrav.

De første fire kategorier henviser til helt specifikke uddannelser i Danmark. Den femte kategori refererer ikke til en bestemt uddannelse under dansk lov, men kan fx være et uddannelsesforløb i et andet EU-land. Det sikrer at EU-rettens ligebehandlingsprincip overholdes idet udenlandske aktører kan opfylde kravet fx med personer fra eget land der er på lignende uddannelsesordninger.

Bygherrens muligheder for at stille krav om specifikke uddannelsesordninger

I kan som ordregiver beslutte, hvilke af de fem uddannelseskategorier der stilles krav om i det konkrete udbud. Det er en vurdering på det konkrete projekt, hvilke hensyn der skal tages. Det er altså jer som bygherre, der kan bestemme, hvilke af de fem uddannelser I stiller krav om i klausulen. Fx kan I vælge alene at efterspørge lærlinge, dvs. den første kategori til opfyldelse af oplæringskravet. For så vidt kan I også bede om lærlinge til specifikke håndværksfag.

Personer under oplæring – de fem uddannelsesforløb, der kan opfylde kravet:

1. Erhvervsuddannelser.
2. Forberedende grunduddannelse.
3. AMU-kontraktuddannelser.
4. Integrationsgrunduddannelse.
5. Øvrige oplæringsordninger, hvor personen opnår den nødvendige faglighed til efter endt oplæring at kunne varetage de pågældende opgaver selvstændigt.

Måltal for krav

I udbudsloven er der ikke fastsat et konkret måltal for, hvor mange uddannelsesårsværk der kan eller skal stilles. Den almene sektor har jævnfør Grøn boligaftale fået en politiske målsætning om 14% lærlinge. Det anbefales at tage udgangspunkt i den målsætning.

Det er vigtigt at jeres krav er begrundede og proportionelt passer til byggesagen. Det skal fx sandsynliggøres, at kontrakten faktisk passer til det antal lærlinge, som I stiller krav om. Det kan også være, at man begrundet vælger af lærlinge og eventuelle håndværksfag med et uddannelsesbehov på området. Det skal altså være sagligt og med en vis dokumentation for kravet.

Du kan læse mere om beregning og vurdering af krav på side 35.

Beskrivelse af uddannelsesforløb der jf. udbudsloven, kan opfylde lærlingekravet

1. Erhvervsuddannelser

For at blive faglært håndværker skal man gennemføre en erhvervsuddannelse. En erhvervsuddannelse varer mellem 3 til 4 år og består af skoleophold og læretid i en virksomhed. Det kaldes en vekseldannelse. Som hovedregel udgør skoledelen omkring et år og tiden i virksomheden mellem 2 til 3 år af uddannelsesforløbet. Uddannelsen afsluttes med en svendep prøve – en praktisk opgave og en teoretisk prøve. Der er ca. 22 uddannelsesretninger, der er relevante på byggeprojekter.

Det er lærlingen og skolens ansvar at sørge for, at lærlingen får en læreplads. En læreplads er først gældende, når der er underskrevet en uddannelsesaftale

mellem lærling og virksomhed. Der er forskellige typer af uddannelsesaftaler, og et uddannelsesforløb kan sammensættes af flere forskellige uddannelsesaftaler. Lærlingen kan også tage en del af sin uddannelse i et skoleoplæringscenter, hvis det ikke er muligt at finde en læreplads, eller hvis lærlingen har fået ophævet sin uddannelsesaftale med virksomheden. Skoleoplæringscentret er lærlingens sikkerhedsnet i en periode uden en 'almindelig' uddannelsesaftale.

På Bygherreforeningens hjemmeside kan du finde en oversigt over alle de erhvervsuddannelser, der kan være relevante på byggesagen, og som kan indgå i opfyldelse af klausulen.

Via link nedenfor kan du læse mere om indhold og varighed af uddannelserne, hvilke erhvervsskoler, der udbyder uddannelserne, kontaktoplysninger til skolernes konsulenter, der ordner alt det praktiske ifm. rekruttering, indgåelse af uddannelsesaftale mellem virksomhed og lærling.

Erhvervsskolernes konsulenter kan inviteres med til opstartsmøder med entreprenører på byggesagen om lærlingeindsatsen. Konsulenterne kan hjælpe entreprenørerne med at ansætte lærlinge.

Følg linket:

www.ug.dk/uddannelser/erhvervsuddannelser/teknologibyggeriogtransport

Se også side 48 om opstartsmøder.

”Lige nu mangler der mange lærepladser til tømrerlærlinge – godt at bygherrer har mulighed for at sætte særlig fokus på det via deres krav til entreprenørerne”

Lærepladskonsulent, Lokalt Uddannelses Udvalg for tømrer og murer

2. Forberedende grunduddannelse (FGU)

Uddannelsen er for elever under 25 år, der endnu ikke er klar til at gå i gang med en ungdomsuddannelse, og som mangler fag, karakterer, praktisk erfaring eller modenhed ift. at gå i gang med en faglig eller gymnasial uddannelse. FGU'en er et særligt tilrettelagt forløb for den enkelte elev. Uddannelsen består af skoleundervisning og praktikforløb. Dette praktikforløb kan eleven have hos en virksomhed, der har en leverance på en byggesag. Elevens praktikperiode i virksomheden kan variere fra en til flere uger.

Ansættelse af FGU-elever hos entreprenørerne vil sjældent føre til opfyldelse af særlig mange lærlingeårsværk på den enkelte byggesag, da det, som ovenfor beskrevet, kun er korte håndholdte forløb.

Her finder du en oversigt over skoler der har FGU-elever: www.fgu.dk/uddannelsen/27-institutioner/

"For unge beboere der går på en Forberedende Grunduddannelse, er et praktikforløb hos en entreprenør en oplagt mulighed"

Chefkonsulent, Bygherreorganisation

3. Brancheuddannelser

Brancheuddannelser er uddannelsesforløb, der kvalificerer til specialiserede områder indenfor bygge- og anlægsbranchen. Uddannelsernes varighed er mellem 1½ – 2 år og er ligesom erhvervsuddannelserne sammensat af læretid i virksomheden og skoleophold, dvs. et bestemt antal AMU-moduler.

Uddannelsen er målrettet ufaglærte medarbejdere, hvilket betyder, at entreprenører, der har ufaglærte bygningshåndværkere, kan indgå en uddannelsesaftale med en medarbejder, eller ansætte en der dermed bliver opkvalificeret, fx også entreprenører der har ansat udenlandske medarbejdere.

Gennemførelse af enkeltstående AMU-kurser opfylder ikke uddannelseskravet, fx et kursus om asbest eller lignende. Medarbejderen skal være indskrevet på en brancheuddannelse.

Link til portal over brancheuddannelser på området:
www.amukurs.dk/brancher/bygge-og-anlaeg/brancheuddannelser?CourseStructure_ExtendedID=1610%3FCourseStructure_ExtendedID%3D1601

”Ufaglærte håndværkere kan opkvalificeres via en brancheuddannelse. Det kan gøre en stor forskel for den enkelte og for virksomheden”

Konsulent, Byggeriets Uddannelser

Byggeriets Uddannelser har konsulenter, der kan hjælpe med det praktiske:
Telefon: 35878787
Mail: bygud@bygud.dk

4. Integrationsgrunduddannelse (IGU)

IGU-uddannelsen er for flygtninge og skal give kompetencer og praktisk erfaring med det danske arbejdsmarked. Uddannelsen er målrettet flygtninge og familiesammenførte i alderen 18 – 50 år og forudsætter, at personen har folkeregisteradresse i Danmark.

Uddannelsen har en varighed af ca. 2 år og består af praktik i virksomheden og skoleundervisning.

Se www.integrationsviden.dk/

Ansættelse af IGU-elever hos entreprenørerne vil sjældent føre til opfyldelse af særlig mange lærlingeårsværk på den enkelte byggesag, da det, som ovenfor beskrevet, kun er korte håndholdte forløb.

IGU-job/praktik kan slås op på Jobnet, og IGU-forløb kan aftales direkte mellem udlændingen og virksomheden. Mere information fås hos jobcenteret i kommunen.

OBS

Praktikanter fra videregående uddannelser hører ikke til under kategorien.

5. Øvrige oplæringsordninger

Kategorien 'anden oplæring' er som nævnt på side 37 en åben kategori. Anden oplæring kan være oplæring under kontraktpartens opsyn med henblik på, at personen opnår den nødvendige faglighed til efter endt oplæring at kunne varetage de pågældende opgaver selvstændigt. I forhold til EU-retten skal ordregiver i henhold til ligebehandlingsprincippet sikre, at eventuelle udenlandske aktører har en chance for at byde på lige vilkår med danske tilbudsgivere.

Ansættelse af personer under øvrige oplæringsordninger fører sjældent til opfyldelse af særlig mange lærlingeårsværk, idet der enten skal være lærlinge på en tilsvarende uddannelsesordning fra et EU-land på byggepladsen, eller der skal tilrettelægges et særligt uddannelsesforløb, der ikke defineres i henhold til en lov om uddannelse. OBS. Praktikanter fra videregående uddannelser hører ikke til under kategorien.

Denne kategori er derfor vanskelig at anvende i praksis. Det er en god idé at have en klausul om social beskæftigelse. Det kan bidrage til, at unge eller personer uden for uddannelse eller arbejde kan komme i praktik hos en af entreprenørerne.

Se Byggeriets Samfundsansvars udkast til klausul om social beskæftigelse: www.byggerietsamfundsansvar.dk/case/klausuler-og-dokumentationsredskaber/#beskaeftigelse

Lærlingeplanen

I dette afsnit får du viden om et af de mest centrale redskaber i lærlingeindsatsen, nemlig lærlingeplanen, som vist på side 44-45 og del af krav 8 i klausulen.

Lærlingeplanen er det centrale styringsværktøj, der hjælper alle parter, både bygherres projektleder, byggeledelsen (HE/TE eller rådgivende ingeniør) og underentreprenørerne, med at få omsat kravet i kontrakten til konkrete lærepladser på byggesagen. Formålet med lærlingeplanen er, at gøre det tydeligt, gennemskueligt og operationelt for alle parter, hvad kravet består af, samt hvem der skal levere hvad og hvornår.

Planen giver størst værdi, når den bruges aktivt af alle parter gennem hele udførelsen af byggesagen.

Som projektleder som skal du ...

- Sørge for, at TE/HE/byggeledelse har udfyldt lærlingeplanen og har leveret den til dig ved opstart af byggesagen.
- Gennemgå den udfyldte lærlingeplan og vurdere, om den ser realistisk ud. Hvis ikke planen er det, skal du tage en snak med TE/HE/ byggeledelse om hvad der skal til for at bygherre godkender lærlingeplanen.
- Sørge for, at du løbende får status på, hvordan det går med at realisere lærlingeplanen.

Hvad er en lærlingeplan?

Lærlingeplanen sikrer, at der bliver lagt en plan for det krævede antal lærlingeårsværk på byggesagen, og at

målet er opfyldt, når byggesagen afsluttes. Den skal sikre, at alle involverede parter i projektet ved, hvad de skal bidrage med, og hvornår det skal ske. Lærlingeplanen er med til at sikre, at uddannelse af lærlinge er en integreret og selvfølgelig del af det at planlægge og udføre et byggeprojekt, for både bygherre og entreprenør.

For dig som projektleder er lærlingeplanen det redskab, der kan bistå dig på lettest mulig måde i forhold til at nå i hus med opfyldelse af kravet om lærlinge.

Planens opbygning

Lærlingeplan består af tre dele.

- I den første del lægges planen for, hvornår og hvem der leverer det krævede antal lærlingeårsværk/-timer på byggesagen.
- I anden del indskrives, hvor mange lærlingetimer der løbende er opnået.
- I den tredje og sidste del opgøres den løbende status – dvs. plan minus realiseret.

I lærlingeplanen omregnes timer automatisk til årsværk. Her fremgår det, om der er afvigelser, og hvilke entrepriser (UE'er) det drejer sig om.

Lærlingeplanen er, på linje med byggeprojektets tidsplan, et dynamisk værktøj, der hele tiden skal følges op på, og hvis nødvendigt tilrettes.

Lærlingeplanen er både bygherres, byggeledelse og UE'ers garanti for, at kravet i kontrakten er operationaliseret samt konkret og synligt for alle involverede parter.

Hvordan bruges lærlingeplanen?

Lærlingeplanen beskriver hvem der skal levere hvad og hvornår – men ikke hvordan eller hvem der har ansvaret for selve processen.

- Det er derfor dit ansvar som projektleder at:
- Bruge planen aktivt til at afklare roller, ansvar og opgaver.
- Holde løbende overblik over fremdriften og reagere, hvis der er afvigelser i planen.

Bruge planen som dialogværktøj over for TE/HE/byggeledelsen om organisering og fremdrift.

- Det er TE/HE/byggeledelsen, der har ansvaret for at:
- Udarbejde planen – gerne i dialog med UE'er.
 - Følge op på planen og sikre, at UE'er indrapporterer lærlingetimer.
 - Aftale hyppighed og form for opgørelser – fx mundtligt ved byggemøder (hver 14. dag) eller skriftligt.

Du skal som projektleder aftale, hvor ofte du ønsker en samlet statusopgørelse. Hvis den ikke leveres som aftalt, skal du følge op og forholde dig kritisk til indholdet.

Hvornår bruges planen i byggeprocessen?

- Skabelonen skal indgå som bilag til udbudsmaterialet (jf. krav 8).
- Ved tilbud fra TE/HE skal en udfyldt lærlingeplan medfølge – som dokumentation for, at entreprenøren har forholdt sig til lærlingekravet.
- Alternativt kan planen afleveres efter kontraktindgåelse.

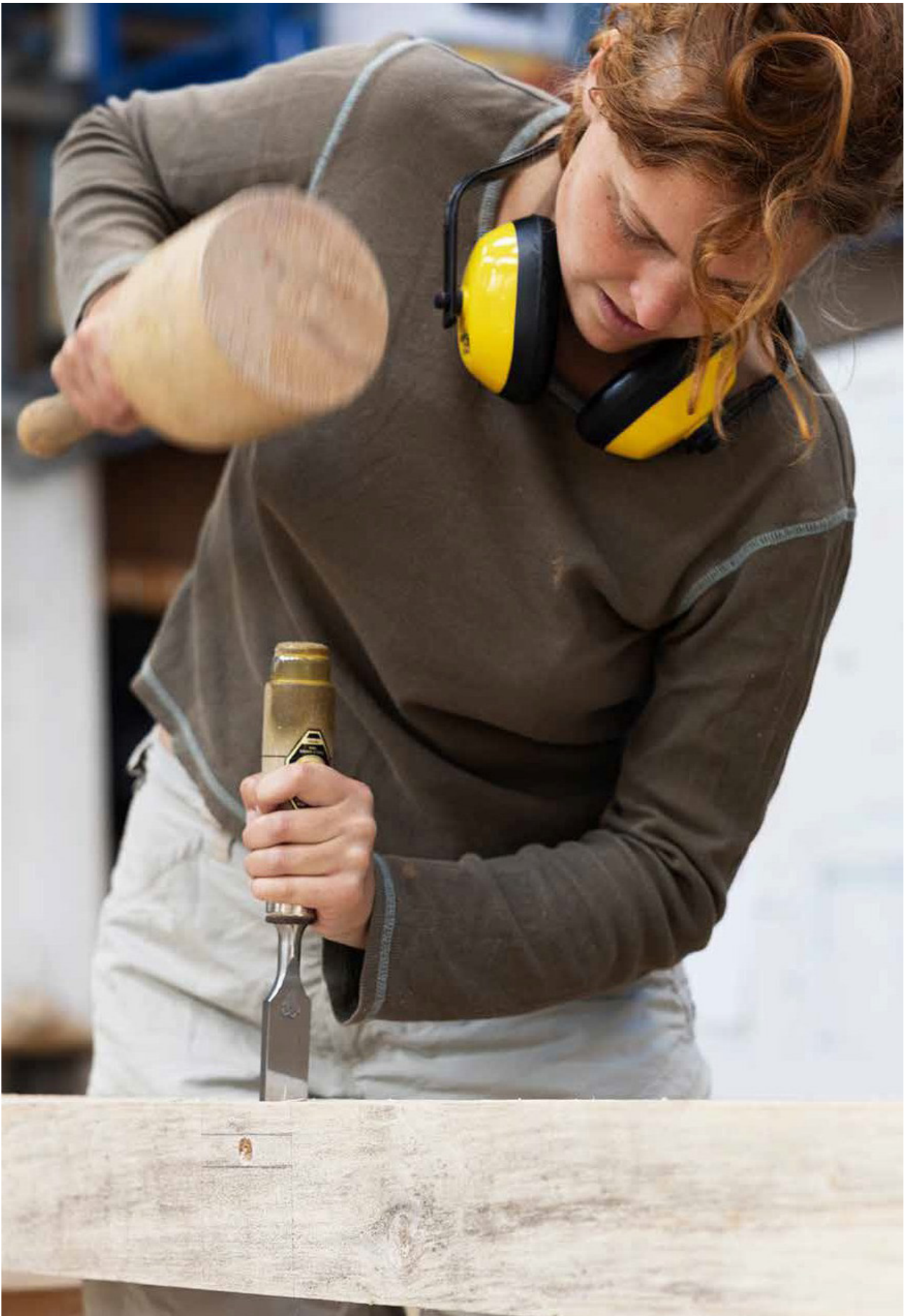
Ved opstart af udførelsesfasen:

- TE/HE kvalificerer planen i dialog med de valgte UE'er.
- Planen justeres, så den afspejler det aktuelle projekt.
- Du får planen til gennemsyn og skal vurdere, om den er realistisk og fyldestgørende.
- Hvis ikke, skal du præcisere dine forbehold og anmode om en revideret version.

Jo bedre du som projektleder er klædt på, desto bedre forudsætninger har du for, at ansættelse af lærlinge forløber som planlagt – og kravet bliver opfyldt.

Skabelon og vejledning findes på:

www.bygherreforeningen.dk/viden/bygherrer-skaber-laerepladser

Del 2

Del to af kapitel tre har fokus på de elementer af indsatsen, som typisk ligger godt i starten af udførelsen af byggesagen.

I denne del af kapitel 3 kan du læse om:

- Vigtigheden af en kontaktperson – punkt 11 i klausulen.
- Sæt lærlinge på dagsordenen på byggemøder – punkt 14 i klausulen.
- Opstartsmøde med underentreprenørerne om lærlinge – punkt 10 i klausulen.
- Synliggør samfundsansvar med et skilt – punkt 15 i klausulen.

Kontaktperson

Lad det være et krav at TE/HE udpeger en kontaktperson for lærlingeindsatsen. Erfaringer viser, at alting glider nemmere, hvis der er én person hos entreprenøren, som har overblikket over lærlingeindsatsen. Én som bygherre kan kontakte. Hvad præcis den kontaktperson skal have ansvar for, og hvem som får tildelt den rolle, er op til entreprenøren. Erfaringerne viser, at en kontaktperson med fordel kan være ansvarlig for:

- At følge op på lærlingesituationen hos underentreprenører.
- At indhente tal til lærlingeplanen.
- At have indblik i fag- og uddannelsesmuligheder.

Kontaktpersonen skal udpeges inden 'opstartsmøde om lærlinge med underentreprenører', så kontaktpersonen kan være med til at planlægge mødet om lærlinge med underentreprenørerne.

Erfaringer viser, at alting glider nemmere, hvis der er én person hos entreprenøren, som har overblikket over lærlingeindsatsen.

Opstartsmøde om lærlinge for alle underentreprenører

Et opstartsmøde om lærlinge er en vigtig del af indsatsen for, at få lærlinge i lære på byggesagen og bør ses som en mulighed for tidlig forventningsafstemning med alle involverede parter. Formålet med mødet er at skabe fælles engagement omkring lærlingeindsatsen blandt alle entreprenørerne på byggepladsen.

På mødet informeres entreprenørerne om, hvorfor lærlingeindsatsen er vigtig for jer som bygherre, og hvordan der vil blive fulgt op på måltal, forventninger og andre relevante forhold. Det anbefales at invitere både den lokale erhvervsskole og AMU-konsulenter for at sikre et bredt og kvalificeret perspektiv.

Opstartsmødet afholdes i opstartsfasen af byggeprojektet og varer typisk 1,5 time. Det foregår som regel på byggesagen, enten hos entreprenøren eller i et nærliggende lokale. Deltagere inkluderer projektleder, byggeledelse og alle entreprenører.

Outcome fra et opstartsmøde om lærlinge skulle meget gerne være følgende:

- En fælles forståelse for lærlingekravet blandt alle involverede parter.
- Forventningsafstemning om opfølgning på kravet i byggeprocessen.
- Introduktion til lærlingeplanen som et styringsredskab.
- At entreprenører og underentreprenører har fået sparring fra erhvervsskolekonsulenter og AMU-konsulenter omkring lærlinge. Herunder også brancheuddannelser.

Erhvervsskolernes og arbejdsmarkeds-konsulenters rolle

Det gør en forskel at have en fagperson fra den lokale erhvervsskole og en AMU-konsulent med til et opstartsmøde om lærlinge. Konsulenterne kender alt til uddannelserne og kan svare på spørgsmål fra entreprenørerne. De kan også hjælpe med alt det praktiske, når entreprenøren skal lave en uddannelses-aftale med en lærling.

Erhvervsskolekonsulent

Find den erhvervsskole, som ligger i det område, hvor byggesagen foregår. Du kan bruge linket her: www.deg.dk/danmarkskort-over-medlemsskoler

Spørg efter en erhvervsskolekonsulent. Det er en fordel at have følgende klar til samtalen:

- Hvilke virksomheder/fag der er på byggesagen en cirka-tidsplan.
- Forslag til en konkret dato for et møde med entreprenørerne om lærlinge.

AMU-konsulent

Byggeriets uddannelser har udkørende konsulenter, som kan være behjælpelige med en snak om relevante brancheuddannelser. Kontaktoplysninger til konsulenter fra Byggeriets Uddannelser, der kan hjælpe med det praktiske vedr. opstartsmøde, er angivet på [side 40](#).

OBS

Opstartsmødet kan afholdes flere gange i byggeriets gennemførelse. Nogle gange sker det, at ikke alle UE'er deltager på det første – eller det kan også være at der kommer nye UE'er undervejs i projektet. Hold fx opstartsmøde som del af andet møde med UE'er.

Byggemøder

Det er vigtigt, at lærlingeplanen bliver en fast del af byggemøderne, når bemanningen på byggepladsen gennemgås. Der er gode erfaringer med, at opfølgningen sker månedligt på byggemøderne. Alternativt kan det også tages op på sikkerhedsmøderne.

Byggepladsskilte

Et lærlingeskilt kan skabe et positivt image udadtil ved at sende et signal til omverdenen om, at der er fokus på lærlinge på byggeriet. Det anbefales, at skiltet placeres på byggeriets plankeværk eller hegn – eller fx ved byggepladsens indgang.

Hvis I har indskrevet krav om, at der bliver hængt et skilt op er det en god idé at drøfte med entreprenøren, hvad der skal stå på skiltet, og hvor ofte det skal opdateres. Giver det mening at skrive lærlingenes fulde navne på skiltet? Kan det være en idé, at lærlingene selv skriver deres navne på? Eller kan der bare være en rubrik til et tal, som løbende kan opdateres? Skal det holdes op mod et måltal for antal lærlinge? Og hvor giver det mening, at skiltet hænger?

Anbefaling

Lærlingeplanen, som også er skrevet ind i klausulen, er fast punkt på byggemøder. Så har du ikke allerede stiftet bekendtskab med den, anbefales det, at du læser afsnittet 'Lærlingeplanen' [side 42](#).

Anbefaling

Lærlinge på dagsordenen på samarbejds- og/eller opstartsmøde

Dette er ikke et krav i klausulen, men en god idé. Typisk vil der på enhver byggesag være et samarbejds møde eller opstartsmøde, hvor bygherre og alle involverede fra entreprenøren og evt. rådgiver mødes og får styr på rammerne for samarbejdet.

På det møde giver det god mening at have lærlingekravet på dagsordenen og få snakket om, hvad kravet indebærer. Henvi eventuelt til klausulen, hvori alle forpligtelser er indskrevet. Her et forslag til punkter vedr. lærlingeindsatsen:

- Fordeling af og samarbejdsflade i forhold til opgaver i lærlingeklausulen.
- Kadence for opfølgning på lærlingetal/lærlingeplanen.
- Proces for håndtering af mulige udfordringer (efterlevelse, rekruttering etc.).
- Lærlingeplanen: introduktion og arbejds gange.

Har I en facilitator på til samarbejds mødet, kan I eventuelt drøfte emnet med denne på forhånd, så I er sikre på, at lærlingeindsatsen kommer på.

Skabeloner og værktøjer

Følgende værktøjer og skabeloner kan downloades fra hjemmesiden:
www.bygherreforeningen.dk/viden/bygherrer-skaber-laerepladser/

Eksempel på lærlingeklausul (word)

Forslag til en lærlingeklausul, som anvendes på flere byggeprojekter. Klausulen kan tilpasses alt efter hvilken byggesag, der er tale om.

Opgave-tjekliste til byggeprojektleder baseret på Lærlingeklausulen (word)

Tjeklisten er målrettet byggeprojektlederen på byggesagen og giver et overblik over hvilke opgaver, projektlederen har for at sikre, at kravet i klausulen bliver realiseret.

Opgave-tjekliste til entreprenør baseret på klausulen (word)

Tjeklisten er målrettet entreprenører på byggesagen og giver et overblik, over hvilke opgaver de har for at få omsat kravet i klausulen til lærepladser.

Lærlingeplan (excel)

Skabelon til registrering af lærlinge på byggesagen. Lærlingeplanen er et styringsredskab, som bruges til at planlægge, registrere og opgøre antal lærlingetimer/årsværk på en konkret byggesag.

Vejledningen til hvordan lærlingeplanen bruges (pdf)

Vejledning til planens opbygning, hvordan den bruges, af hvem, hvor ofte. Og en guide til hvordan planen kan tilrettes.

Dimensioneringsmodel (excel)

Model til beregning af lærlingeårsværk på de enkelte entrepriser. Modellen er udviklet i samarbejde mellem Region Hovedstaden og Kuben management.

Vejledning til dimensioneringsmodel (pdf)

Vejledning til hvordan beregningsmodellen kan bruge og hvilke parametre der kan reguleres på.

Liste over relevante erhvervsuddannelser (pdf)

Liste med alle erhvervsuddannelser der er relevante på bygge- og anlægsprojekter.

Liste over relevante brancheuddannelser (pdf)

Liste med alle brancheuddannelser der er relevante på bygge- og anlægsprojekter.

Skabelon til 'opstartsmøde om lærlinge' med forslag til dagsorden (word)

Forslag til hvad et opstartsmøde med entreprenører på byggesagen om lærlinge skal handle om, hvordan det skal tilrettelægges og hvem der skal deltage.

Plakaten (pdf) Plakaten (jpeg)

Plakat der giver overblik over hvad der skal ske hvornår i byggeprocessen for at komme i hus med lærlingeindsatsen. Til print og ophængning. Plakaten kan downloades i to formater, alt efter hvad den skal bruges til.

Pixiudgave af håndbogen (pdf)

Let overskuelig pixiudgave af håndbogen med procesfigur.

BLOX, Bryghuspladsen 8
1473 København K

+45 7020 0071
info@bygherreforeningen.dk

BYGHERRE
FORENINGEN